

Jagatud hooldusõiguse rakendamine Eestis Skandinaaviamaade näitel

Klarika Virit

Hooldusõiguse institutsiooni kehtestamine

- ▶ Norra, 1982, *Lov om barn og foreldre (barnelova)* (2004)
- ▶ Soome, 1983, *Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta*
- ▶ Taani, 1995, *Lov om forældremyndighed og samvær - Föräldremyndighedsloven*
- ▶ Rootsi, 1998, *Föräldrabalk* (FB 1950) (2006; 2009)
- ▶ Eesti, 2010, *Perekonnaseadus*

Hooldusõiguse vormid

▶ Eestis:

- 1) Ühine hooldusõigus
- 2) Ainuhoidusõigus

PKS § 137 Ühise hooldusõiguse lõpetamine

(1) Kui ühist hooldusõigust omavad vanemad elavad alaliselt lahus või ei soovi muul põhjusel hooldusõigust edaspidi ühiselt teostada, on kummalgi vanemal õigus kohtult hagita menetluses taotleda, et lapse hooldusõigus antakse talle osaliselt või täielikult üle.

PKS § 119 Otsustusõiguse andmine ühele vanemale

Kui vanemad ei jõua ühist hooldusõigust teostades lapsele olulises asjas kokkuleppele, võib kohus vanema taotlusel anda selles asjas otsustusõiguse ühele vanemale. Otsustusõiguse üleandmise korral võib kohus otsustusõiguse teostamist piirata või panna seda teostavale vanemale lisakohustusi.

Hooldusõiguse vormid

► Skandinaavia maades:

- 1) Ühine hooldusõigus
- 2) Ainuhoidusõigus
- 3) Jagatud hooldusõigus (FB Kap.7 2 §)

Soomes:

01.12. 2019 - *Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta*

Kap 2 § 7 Sopimus lapsen huollosta

Vanhemmat voivat sopia, että:

- 4) *lapsi asuu vuorotellen kummankin vanhempansa luona (vuoroasuminen)*

Jagatud hooldusõigus

- ▶ Olukord, mil vanemad teostavad ühist hooldusõigust, kuid teevad seda eraldi elades ning nende õigused ja kohustused lapse suhtes on jagatud täpselt pooleks, kaasa arvatud lapse elukoht.
- ▶ Eeldused:
  - vanemate vahel eksisteeriv üksmeel
  - mõlema vanema kasvatusvõime
  - ootus, et vanemad teevad konfliktideta koostööd
  - ajaline panus
  - vanemate vaheline kaugus
- ▶ Kriteeriumid:
  - Lapse heaolu
  - Vanema koostöötähe
  - Lapse elukeskkond ning kasvutingimused

Lapse (vahelduva) elukohta määramine

▶ Eestis:

- Ainult vanema avaldusel
- Suhtluskord
- Otsustusõigus elukohta osas

▶ Rootsis ja Norras:

- Kohtu voli iseseisvalt määrata lapsele vahelduv elukoht
- ..... ka **ühe vanema tahte vastaselt**

Printsiibid

- ▶ lapse õigus mõlemale vanemale $\neq$ turvaline ja stabiilne keskkond
(ÜRO LÕK Art 9)
- ▶ Rootsi, Soome, Norra, Taani Saksamaa, Eesti
- ▶ vanemate rahulolu $\rightarrow$ laste rahulolu pikendab pingeolukorda
- ▶ kõige õiglasem viis ebastabiilne eluolu, pidev kolimine
- ▶ vanem saab panustada isiklikule arengule liiga vanemate keskne

Lapse huvid

- ▶ ÜRO LÕK
- ▶ Abstraktsus

Eestis:

- ▶ *PKS § 134 Kui lapse kehalist, vaimset või hingelist heaolu või tema vara ohustab vanema hooldusõiguse kuritarvitamine, lapse hooletusse jätmine, vanemate suutmatus täita oma kohustusi või kolmanda isiku käitumine ja kui vanemad ei soovi või ei ole võimelised ohtu ära hoidma, rakendab kohus ohu ärahoidmiseks vajalikke abinõusid.*

Lapse huvid

▶ Eesti kohtupraktikas:

- laste õigus vanematele ja hooldamisele oma vanemate poolt;
- lapse jaoks arusaadava ja ettenähtava elukorralduse säilitamine;
- õdede-vendadega koos kasvamine;
- jne

▶ Rootsis:

- lapse vajadus lähedasele ja heale kontaktile mõlema vanemaga
(FB 6 kap, § 2a - ÜRO LÕK)

Elatis

▶ Elatusmiinimumid:

- Rootsis: 1763 SEK (165,17 EUR)
- Taanis: 1387 DKK (185, 64 EUR)
- Norras: -
- Soomes: -

- Eestis: 270 EUR

Elatisabi

▶ Rootsis:

- 100%
- 50%
- Vahelduva elukohaga kaasnevad transpordikulud

▶ Eestis:

- kuni 100 EUR (ooteperiood 4 kuud)

Elatisvõlgnikud

▶ Eestis :

Mai 2019 - 16 milj EUR

▶ Rootsis:

2017 - 16 000 naist, 108 000 meest

	Elatisvõlgnikud kokku	Mehed %	Naised %
2010	150 165	87,0	13,0
2011	144 071	87,3	12,7
2012	139 452	87,3	12,7
2013	135 359	87,3	12,7
2014	132 133	87,3	12,7
2017	124 000		

ELVIS- Barn i växelvis boende - en forskningsöversikt 2015

Vahelduva elukoha mõju uuring (E.Fransson, M.Bergström & A.Hjern)

- ▶ 172 000 6.-9. klasside õpilast vanuses 12-15
- ▶ kõige levinum elukoha mudel
- ▶ põlisrootslased
- ▶ vanemate kõrgem haridustase

- ▶ parem psüühika
- ▶ kõrgem elukvaliteet
- ▶ suurem koolirahulolu
- ▶ madalam risk koolikiusamise vastu

Jagatud hooldusõiguse rakendamiseks vajalikud meetmed

- ▶ PKS kommenteeritud väljaande koostamine
- ▶ Olemasolevate normide täiendamine, kaasajastamine
- ▶ Ühist hooldusõigust omavate, kuid lahus elavate vanemate suhteid reguleerivate normide lisamine
- ▶ Lapse sideme säilitamise oma vanemate ja vanavanematega kohustuse lisamine
- ▶ Kohustusliku eellepitusmenetluse sätestamine
- ▶ Kindla ametiasutuse määramine vanemate vaheliste kokkulepete kinnitajana ja abistajana
- ▶ Kohtunike ja laste esindajate koolitamine
- ▶ **Ühiskonnas lapse vajadustest ja õigustest mõlemale vanemale teadlikkuse tõstmine, hoiakute muutmine**

Täna tähelepanu eest!